

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан соціально-гуманітарного факультету

Оксана ГОМОТЮК

« 31 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. проректора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

« 31 » 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

« 31 » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «Історія соціальної роботи»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 23 Соціальна робота
спеціальність – 231 Соціальна робота
освітньо-професійна програма – «Соціальна робота»

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Залік (сем.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	30	4	8	78	150	-	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	138	150	-	2

31.08.2023

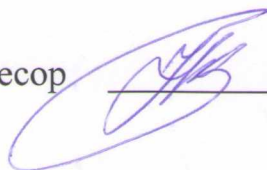
Тернопіль – ЗУНУ
2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол № 10 від 23 червня 2023 року).

Робочу програму склала ст. викладач кафедри психології та соціальної роботи **Підгурська Марія Василівна**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Соціальна робота» протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Керівник групи забезпечення спеціальності к.пед.н., доцент

Зоряна КРУПНИК

Гарант ОП «Соціальна робота» к.е.н., доцент

Світлана МИКОЛЮК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

1. Опис дисципліни «Історія соціальної роботи»

Дисципліна «Історія соціальної роботи»	Галузь знань, спеціальність, ОПП, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 23 Соціальна робота	Статус дисципліни обов'язкова Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність – 231 Соціальна робота	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i>
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо-професійна програма – «Соціальна робота»	Лекції: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин - 150	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Самостійна робота: <i>Денна – 78 год.</i> <i>Заочна – 138 год.</i> <i>Тренінг, КПІЗ – 8 год.</i> Індивідуальна робота: Денна – 4
Тижневих годин: Денна форма навчання – 10, з них аудиторних – 4		Вид підсумкового контролю - екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни «Історія соціальної роботи»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Соціальна робота належить до числа професій, які виникли і розвиваються на основі замовлення суспільства щодо створення системи соціальної допомоги населенню. Історія створення і формування основних підходів, мети, принципів, методів і технологій соціальної роботи давня і ґрунтується на поступовому розвитку і удосконаленні уявлень суспільства і окремих особистостей про зміст, структуру, особливості людинознавчої діяльності. Система соціальної допомоги пройшла шлях від філантропічного підходу в підтримці соціально вразливих верств населення, людей, як і

потрапили у складну життєву ситуацію внаслідок соціальних чи особистісних проблем, до появи такого виду професійної допомоги, як соціальна робота, що призначена не тільки створювати необхідні умови для соціального забезпечення громадян, але і для розвитку їхніх можливостей і вміння вибудовувати своє життя, мобілізації внутрішніх ресурсів у подоланні життєвих криз.

Студенти вивчають основні поняття, що стосуються організаційних основ соціальної роботи за кордоном, методів та форм соціальної роботи з різними групами населення, особливостей системи соціального забезпечення та методики її здійснення.

Структура курсу «Історія соціальної роботи» передбачає логічне та послідовне розкриття основних проблем, таких, як: місце соціальної роботи у суспільному устрої країн; основні моделі соціальної роботи за кордоном; систему професійної підготовки спеціалістів в галузі соціальної роботи; основні форми та методи соціальної роботи з різними групами населення; взаємозв'язок соціальної роботи, соціальної політики та соціальної педагогіки.

2.2. Завдання вивчення дисципліни:

Основними *завданнями* даного курсу є підвищення теоретичного розуміння соціальної роботи як науки, навчальної дисципліни й особливої сфери діяльності, а також вивчення історичних етапів становлення та розвитку соціальної роботи.

В завдання курсу входить також надання студентам відомостей щодо принципів, змісту та технології соціальної роботи з різними групами клієнтів у різні часи.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства.

- здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

- здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Для засвоєння змісту дисципліни необхідними є знання, здобуті з історії України, всесвітньої історії, художньої культури (шкільний курс).

2.5. Результати навчання.

- здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

- формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

- аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

3. Програма навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1

Тема 1. Соціальна допомога у стародавніх суспільствах

Елементи соціальної допомоги у Вавилоні, давньому Єгипті і давньому Китаї. Соціальна допомога у давніх Греції та Римі. Система допомоги в давніх іудейських та перших християнських громадах.

Тема 2. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V-X ст.) та класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.

Соціально-економічний стан населення у середньовіччі. Християнська церква – головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху середньовіччя. Соціальна функція монастирів.

Тема 3. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.

Реконструкція організації соціального захисту у слов'ян у VI-X ст. основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах. Культові форми допомоги та підтримки. Общинно-родові форми допомоги й захисту в рамках роду, сім'ї, поселення. Господарські форми допомоги та взаємодопомоги.

Змістовий модуль 2

Тема 4. Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних у X-XIII ст.

Вплив хрещення Русі на модель соціального захисту населення. Початки християнської благодійності за правління князя Володимира Великого (з 980 по 1015 рр.). Соціальний захист за князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха. Церковно-монастирська система благодійності.

[4; 8; 9; 11]

Тема 5. Церковна, державна, світська соціальна допомога в XIV – першій половині XVII ст.

Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту. Виникнення приватної благодійності. Особливості соціальної роботи у тогочасній Україні. Основні тенденції в царині соціальної роботи в Західній і Центральній Європі.

[1; 8; 9; 11]

Тема 6. Державна опіка у другій половині XVII ст. – першій половині XIX ст.

Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки. Приватна добродійність. Основні напрямки суспільної опіки. Вплив епохи Просвітництва на ідеологію та практику соціальної роботи в

Західній Європі. Соціально-економічне становище робітників і перші фабричні закони.

Змістовий модуль 3

Тема 7. Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р.

Вплив російських реформ 60-70-их років XIX ст. на розвиток державної і суспільної опіки. Сільська і волосна опіка. Міська система допомоги. Церковно-парафіяльна і приватна опіка. Особливості соціальної опіки в Україні. Зародження соціального стархування і «карцерна» система державної і суспільної опіки в Західній Європі та США. Виникнення соціальної роботи як фахової діяльності.

Тема 8. Державне соціальне забезпечення у колишньому СРСР

Перші кроки у формуванні системи соціального забезпечення у колишньому СРСР. Соціальна політика стосовно селянства. Завершення формування системи соціального забезпечення. Голодомор в Україні 1946-1947 рр.

Тема 9. Соціальна робота у незалежній Україні.

Соціально-економічна ситуація в Україні у кінці 80-х і в 90-х роках XX ст. Формування системи соціального захисту в Україні за нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умов.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Історія соціальної роботи»

(денна форма навчання)

Перелік тем	Кількість годин					
	Лекції	Практичні	СРС	ІРС	Тренінг, КПІЗ	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1.						
Тема 1. Соціальна допомога у стародавніх суспільствах	2	2	6	1	2	Поточне опитування, тестування реферати
Тема 2. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V-X ст.) та класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.	2	2	8			
Тема 3. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.	2	2	8			
Змістовий модуль 2.						
Тема 4. Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних у X-XIII ст.	4	4	10	2	3	Поточне опитування, тестування реферати
Тема 5. Церковна, державна, світська соціальна допомога в XIV – першій половині XVII ст.	4	4	10			
Тема 6. Державна опіка у другій половині XVII ст. – першій половині XIX ст.	4	4	10			
Змістовий модуль 3						
Тема 7. Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р.	4	4	10	1	3	Поточне опитування, тестування реферати
Тема 8. Державне соціальне забезпечення у колишньому СРСР	4	4	10			
Тема 9. Соціальна робота у незалежній Україні.	4	4	10			
Разом	30	30	78	4	8	

Заочна форма навчання

Теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні	Самостій на робота
Змістовий модуль 1.			
Тема 1. Соціальна допомога у стародавніх суспільствах	2	-	14
Тема 2. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V-X ст.) та класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.		-	14
Тема 3. Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.		-	14
Змістовий модуль 2.			
Тема 4. Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних у X-XIII ст.	1	2	16
Тема 5. Церковна, державна, світська соціальна допомога в XIV – першій половині XVII ст.	1		16
Тема 6. Державна опіка у другій половині XVII ст. – першій половині XIX ст.	1	-	16
Змістовий модуль 3			
Тема 7. Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р.	1	-	16
Тема 8. Державне соціальне забезпечення у колишньому СРСР		-	16
Тема 9. Соціальна робота у незалежній Україні.	2	2	16
Разом	8	4	138

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Історія соціальної роботи»

Денна форма навчання

Змістовий модуль 1

Практичне заняття № 1

Тема: Зародження соціальної допомоги у стародавніх суспільствах.

Соціальна допомога в давніх суспільствах

Мета: сформулювати уявлення про зародження соціальної допомоги у стародавніх суспільствах.

Питання для обговорення:

1. Прояви соціальної допомоги у Вавилоні, Давньому Єгипті, Давньому Китаї, Греції та Римі.
2. Система допомоги в давніх іудейських та перших християнських общинах.
3. Система допомоги в перших християнських общинах.

Практичне заняття № 2

Тема: Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V-X ст.) та класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.

Мета: Сформувати у студентів уявлення про соціальну допомогу у Західній Європі за часів раннього (V-X ст.) та класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.

Питання для обговорення:

1. Домінуюча роль церкви у наданні соціальної допомоги періоду середньовіччя.
2. Основні тенденції у сфері соціальної допомоги європейських країн в V-X ст.
3. Уявлення про соціальну допомогу у Західній Європі за часів класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.

Практичне заняття № 3

Тема: Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.

Мета: Систематизувати та узагальнити знання про розвиток взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.

Питання для обговорення:

1. Реконструкція організації соціального захисту у слов'ян у VI-X ст. основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах.
2. Культурні форми допомоги та підтримки.
3. Общинно-родові форми допомоги й захисту в рамках роду, сім'ї, поселення.
4. Господарські форми допомоги та взаємодопомоги.

Змістовий модуль 2

Практичне заняття № 4

Тема: Практика соціальної підтримки на Русі в X-XIII ст.

Мета: сприяти формуванню уявлень про соціальну допомогу за часів Київської Русі.

Питання для обговорення:

1. Вплив хрещення Русі на модель соціального захисту населення.
2. Початки християнської благодійності за правління князя Володимира Великого (з 980 по 1015 рр.).
3. Соціальний захист за князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.
4. Церковно-монастирська система благодійності.

Практичне заняття № 5

Тема: Церковна, державна, світська соціальна допомога в XIV – першій половині XVII ст.

Мета: Проаналізувати та обґрунтувати особливості становлення Я-концепції за віковими періодами.

Питання для обговорення:

1. Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту.
2. Виникнення приватної благодійності.
3. Особливості соціальної роботи у тогочасній Україні.
4. Основні тенденції в царині соціальної роботи в Західній і Центральній Європі.

Практичне заняття № 6

Тема: Державна опіка у другій половині XVII ст. – першій половині XIX ст.

Мета: Ознайомити студентів із формами державної опіки у другій половині XVII ст. – першій половині XIX ст.

Питання для обговорення:

1. Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки.
2. Приватна добродійність.
3. Основні напрямки суспільної опіки.
4. Вплив епохи Просвітництва на ідеологію та практику соціальної роботи в Західній Європі.
5. Соціально-економічне становище робітників і перші фабричні закони.

Змістовий модуль 3

Практичне заняття № 7

Тема: Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р.

Мета: Розкрити суть державного і приватного соціального захисту з другої половини XIX ст. по 1917 р.

Питання для обговорення:

1. Вплив російських реформ 60-70-их років XIX ст. на розвиток державної і суспільної опіки.
2. Сільська і волосна опіка.
4. Міська система допомоги.
5. Церковно-парафіяльна і приватна опіка.
6. Особливості соціальної опіки в Україні.
7. Зародження соціального стархування і «карцерна» система державної і суспільної опіки в Західній Європі та США.
8. Виникнення соціальної роботи як фахової діяльності.

Практичне заняття № 8

Тема: Державне соціальне забезпечення у колишньому СРСР

Мета: Ознайомити студентів із державним соціальним забезпеченням у колишньому СРСР

Питання для обговорення:

1. Перші кроки у формуванні системи соціального забезпечення у колишньому СРСР.
2. Соціальна політика стосовно селянства.
3. Завершення формування системи соціального забезпечення.
4. Голодомор в Україні 1946-1947 рр.

Практичне заняття № 9

Тема: Соціальна робота у незалежній Україні.

Мета: Сприяти формуванню в студентів знань про соціальну роботу у незалежній Україні.

Питання для обговорення:

1. Соціально-економічна ситуація в Україні у кінці 80-х і в 90-х роках ХХ ст.
2. Формування системи соціального захисту в Україні за нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умов.
3. Класифікація сучасної системи надання соціальної допомоги в Україні.
4. Етапи формування сучасної соціальної політики України.

Заочна форма навчання

Змістовий модуль 2

Практичне заняття № 1

Тема: Практика соціальної підтримки на Русі в X-XIII ст.

Мета: сприяти формуванню уявлень про соціальну допомогу за часів Київської Русі.

Питання для обговорення:

1. Вплив хрещення Русі на модель соціального захисту населення.
2. Початки християнської благодійності за правління князя Володимира Великого (з 980 по 1015 рр.).
3. Соціальний захист за князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.
4. Церковно-монастирська система благодійності.

Тема: Церковна, державна, світська соціальна допомога в XIV – першій половині XVII ст.

Мета: Проаналізувати та обґрунтувати особливості становлення Я-концепції за віковими періодами.

Питання для обговорення:

1. Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних. Формування державної системи захисту.
2. Виникнення приватної благодійності.
3. Особливості соціальної роботи у тогочасній Україні.
4. Основні тенденції в царині соціальної роботи в Західній і Центральній Європі.

Змістовий модуль 3

Практичне заняття № 2

Тема: Соціальна робота у незалежній Україні.

Мета: Сприяти формуванню в студентів знань про соціальну роботу у незалежній Україні.

Питання для обговорення:

5. Соціально-економічна ситуація в Україні у кінці 80-х і в 90-х роках ХХ ст.
6. Формування системи соціального захисту в Україні за нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умов.
7. Класифікація сучасної системи надання соціальної допомоги в Україні.
8. Етапи формування сучасної соціальної політики України.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

КПЗ виконується студентами у формі реферату.

Виконання індивідуального завдання передбачає розвиток мислення, творчих здібностей студента, прищеплення йому первинних навичок самостійної роботи, пов'язаної з пошуком, систематизацією та узагальненням наявної наукової та навчальної літератури, поглибленим вивченням окремих питань навчальної дисципліни, формування умінь аналізувати і критично оцінювати досліджуваний матеріал, оволодіння методиками сучасних наукових досліджень.

КПЗ має на меті сформувати у студента уміння здійснювати самостійний науковий пошук, зіставляти та аналізувати певні проблемні ситуації, оформляти результати роботи відповідно до загальноприйнятих стандартів, а також дають можливість студентам продемонструвати свої творчі здібності.

За бажанням студента зазначена індивідуальна науково-дослідна робота може замінитися іншими формами її виконання: підготовка комплексної доповіді; організація та проведення командних диспутів; складання глосарію категорій і понять із зазначеної тематики.

Успішно виконана робота оцінюється як «зарахована». У випадку неповного висвітлення питань робота повертається студентові на доопрацювання. Студенти, які не виконали індивідуальну роботу або вона не зарахована викладачем, до складання іспиту з курсу «Історія соціальної роботи» не допускаються.

Тема рефератів:

1. Елементи соціальної допомоги у Вавилоні, давньому Єгипті і давньому Китаї.
2. Елементи соціальної допомоги у давньому Єгипті і давньому Китаї.
3. Елементи соціальної допомоги у давньому Китаї.
4. Соціальна допомога у давніх Греції та Римі.
5. Система допомоги в давніх іудейських та перших християнських громадах.
6. Соціально-економічний стан населення у середньовіччі.
7. Християнська церква – головний суб'єкт соціальної допомоги в епоху середньовіччя.
8. Соціальна функція монастирів.
9. Реконструкція організації соціального захисту у слов'ян у VI-X ст.
10. Основні форми допомоги і взаємодопомоги в стародавніх слов'янських громадах.
11. Культові форми допомоги та підтримки.
12. Общинно-родові форми допомоги й захисту в рамках роду, сім'ї, поселення.
13. Господарські форми допомоги та взаємодопомоги.
14. Вплив хрещення Русі на модель соціального захисту населення.
15. Початки християнської благодійності за правління князя Володимира Великого (з 980 по 1015 рр.).
16. Соціальний захист за князів Ярослава Мудрого та Володимира Мономаха.
17. Церковно-монастирська система благодійності.
18. Розвиток монастирської системи допомоги та підтримки нужденних.
19. Формування державної системи захисту.
20. Виникнення приватної благодійності.
21. Особливості соціальної роботи у тогочасній Україні.
22. Основні тенденції в царині соціальної роботи в Західній і Центральній Європі.
23. Утвердження державно-адміністративних підходів до суспільної та приватної опіки.
24. Приватна добродійність.
25. Основні напрямки суспільної опіки.
26. Вплив епохи Просвітництва на ідеологію та практику соціальної роботи в Західній Європі.
27. Соціально-економічне становище робітників і перші фабричні закони.
28. Вплив російських реформ 60-70-их років XIX ст. на розвиток державної і суспільної опіки.
29. Сільська і волосна опіка 60-70-их років XIX ст..
30. Міська система допомоги 60-70-их років XIX ст..
31. Церковно-парафіяльна і приватна опіка 60-70-их років XIX ст..
32. Особливості соціальної опіки в Україні.
33. Зародження соціального страхування і «карцерна» система державної і суспільної опіки в Західній Європі та США.
34. Виникнення соціальної роботи як фахової діяльності.

35. Перші кроки у формуванні системи соціального забезпечення у колишньому СРСР.
36. Соціальна політика стосовно селянства у колишньому СРСР.
37. Завершення формування системи соціального забезпечення у колишньому СРСР.
38. Голодомор в Україні 1946-1947 рр.
39. Соціально-економічна ситуація в Україні у кінці 80-х і в 90-х роках ХХ ст.
40. Формування системи соціального захисту в Україні за нових політико-ідеологічних та соціально-економічних умов.

7. Тренінг з дисципліни

Тема: Порівняльний аналіз становлення та розвитку соціальної роботи в Україні та Європі.

Тренінг проводиться у вигляді круглого столу.

"Круглий стіл" – вид групового вирішення тих чи інших питань, якому властиві певний порядок і черговість висловлювань його учасників, а також рівні права і позиції всіх присутніх.

Правила проведення "круглого столу"

- ***Вибір теми***

Від вдало обраної теми значною мірою залежить успіх усього заходу. Передусім тема має бути цікава й актуальна. Не можна обирати надто загальних і глобальних тем.

- ***Ретельний вибір питань для обговорення***

Щоб скерувати дискусію у правильне русло і не виходити за встановлені межі, слід розбити тему обговорення на кілька конкретних питань. Їх не має бути багато - не більше 4-5. Це допоможе організаторам розробку програми круглого столу, сприятиме роботі ведучого, зробить дискусію чіткою та структурованою і націлить учасників на досягнення очікуваних результатів.

- ***Розробка сценарію, правил проведення***

Коли йдеться про проведення "круглого столу", розрізняють два типи сценаріїв - організаційний і тематичний. В організаційному сценарії визначають послідовність подій під час заходу, черговість і тривалість виступів (регламент). У тематичному сценарії окреслюють варіанти розгортання теми, прогнозують можливі дискусії, зацікавленість, активність або пасивність учасників. Якісна підготовка тематичного сценарію зробить дискусію змістовною і плідною.

- ***Вибір приміщення***

Річ банальна, але важлива. Передусім у приміщенні має бути головний атрибут зібрання - круглий стіл. Йдеться не обов'язково про круглу форму стола, просто треба, щоб він мав замкнений контур, а учасники мали змогу бачити один одного під час дискусії.

- ***Встановлення дати і тривалості***

Дата проведення заходу залежить від планів організаторів та можливостей потенційних учасників. Тривалість круглого столу не має перевищувати 1,5-2 годин. Краще проводити його до обіду, коли люди ще не втомлені. Звісно, якщо таку можливість дає робочий графік учасників.

Невелика тривалість круглого столу дає організаторам дві суттєві переваги. По-перше, є можливість запросити фахівців, які не завжди можуть виділити багато часу зі свого робочого графіка. По-друге, такий формат значно дешевший. Адже не потрібно коштів на харчування учасників, ночівлю в готелі. Всі витрати - це телефонний зв'язок, пошта, тиражування роздаткових матеріалів, мінеральна вода, кава і щось до кави.

-

Запрошення учасників

Учасників слід запросити заздалегідь, принаймні за 15-20 днів до проведення круглого столу. Кожному бажано підготувати інформаційний пакет, до якого входить програма і регламент заходу, вихідна інформація з проблематики, яку обговорюватимуть, тези виступів основних доповідачів і проект підсумкового документа. У запрошеннях слід чітко вказати мету заходу й очікувані результати. Не забудьте також зазначити, в якій ролі ви хотіли б бачити ту чи іншу особу.

Щоб дискусія була продуктивною і не вийшла за часові рамки, кількість учасників круглого столу слід обмежити до 20-25 осіб. Не забуваймо, що всі вони мають рівні права і варті уваги позиції.

Однак, підбираючи учасників, слід відразу передбачити для них певні ролі. Тут ідеться про ролі в соціальному і певною мірою ігровому плані. У будь-якій дискусії хтось виступає в ролі "провокатора", "опонента", хтось вдає, що не все розуміє. Позиція учасників може відображати зацікавлення тим чи тим питанням, вона може бути конструктивною і деструктивною.

Підготовка ведучого

Ведучий відіграє особливу роль. Саме від його майстерності залежить конструктивність дискусії і досягнення очікуваних результатів. Знову ж таки варто пам'ятати, що всі учасники "круглого столу" рівні між собою.

Регламент "круглого столу" має бути такий, щоб усі присутні мали змогу висловитися. Достатньо часу треба залишити на дискусію і обговорення підсумкового документа. Скільки саме – залежить від кількості питань, винесених на розгляд, і числа учасників. Загальноприйняте правило – для ключових виступів варто виділяти 10-15 хв., для всіх інших – 3-5 хв. В цілому організаційний сценарій "круглого столу" може мати такий зміст:

- відкриття, представлення організаторів та учасників;
- вступне слово ведучого, який має окреслити мету і завдання заходу, очікувані результати, оголосити регламент і засади дискусії;
- виступи експертів (інформаційні повідомлення);
- обговорення;
- закриття;
- неофіційна частина (кава).

Під час вступного слова ведучий має погодити запропонований регламент зустрічі з учасниками; якщо є інші пропозиції, слід постаратись врахувати їх.

Виступи всіх учасників, у тому числі запитання і відповіді на них, треба протоколювати. Яким способом це робити, залежить від технічних можливостей організаторів. Звісно, найкраще записати дискусію на цифровий диктофон, а потім перевести звуковий файл у текстовий.

"Круглий стіл" дає ще й результати, які не піддаються чіткому вимірюванню, але не менш важливі. Організатори "круглого столу" ознайомляться зі спектром думок з проблематики, яку вони досліджують, одержать корисний матеріал для публікацій у ЗМІ та подальшої аналітичної і експертної роботи. Учасники, завдяки взаємному обговоренню, мають змогу по-новому поглянути на проблему, в іншому контексті побачити її масштаб. Участь у "круглому столі" для них є доброю нагодою публічно представити свою позицію і сподіватися на лобювання власних інтересів.

8.Самостійна робота

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Історія соціальної роботи» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Самостійна робота полягає в опрацюванні сучасної навчальної і наукової фахової літератури.

№ п/п	Пропонована тематика
1.	Соціальна допомога у стародавніх суспільствах
2.	Тема 2. Соціальна допомога у Західній Європі за часів раннього (V-X ст.) та класичного (XI- XV ст.) середньовіччя.
3.	Родоплемінні й громадські (общинні) форми допомоги та взаємодопомоги у слов'ян до кінця X ст.
4.	Княжа та церковно-монастирська підтримка нужденних у X-XIII ст.
5.	Церковна, державна, світська соціальна допомога в XIV – першій половині XVII ст.
6.	Державна опіка у другій половині XVII ст. – першій половині XIX ст.
7.	Державний і приватний соціальний захист з другої половини XIX ст. по 1917 р.
8.	Державне соціальне забезпечення у колишньому СРСР
9.	Соціальна робота у незалежній Україні.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Історія соціальної роботи» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- реферати,
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- інші види індивідуальних і групових занять;
- екзамен.

10. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Історія соціальної роботи» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Усне опитування під час занять (4 тем по 5 балів = 20 балів). 2. Письмова робота 80 балів	1. Усне опитування під час занять (5 тем по 5 балів = 25 балів). 2. Письмова робота 75 балів	1. Написання КПЗ, яке включає: опрацювання науково-методичної літератури з питань становлення та розвитку соціальної роботи від античного періоду до наших днів, вивчення та аналіз законодавчої бази з питань соціальної роботи - 60 балів 2. Захист КПЗ = 30 балів 3. Оцінка за тренінг = 10 балів	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 25 балів. У підсумку 50 балів. 2. Розв'язання 10 тестів по 5 балів = 50 балів

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-9
2	Проекційний екран	1-9
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	1-9
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	1-9
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	1-9
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	1-9
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-9
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	1-9
9	Інструменти Microsoft Office (Word; Excel; Power Point і т. і.)	1-9

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Історія соціальної роботи: підручник. Анатолій Фурман, Марія Підгурська. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 160 с.
2. Різник Л. М. Теорія та історія соціальної роботи : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький (Київ. обл.) : Домбровська Я. М., 2019. 235 с.
3. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
4. Семигіна Т. В. Соціальні послуги у територіальних громадах України: інновації правового регулювання. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. No 4. С. 65-75. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2019-65-75.pdf.
5. Слезанська Г., Поліщук В. Соціальна робота в громаді за кордоном: історія та сучасні тенденції розвитку. *Social Work and Education*. 2019. Vol. 6, No. 4. P. 390-407.
6. Столярик О. Ю. Сімейна соціальна робота: реалії України / О. Ю. Столярик, О. М. Зубчик, Т. В. Семигіна // Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського: наук. журнал. Одеса : ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. № 4 (133). С. 38-46.
7. Собочан А., Бертотті Т., Стром-Готфрід К. Етичні міркування у дослідженнях із соціальної роботи. Пер. з англ. Т. Семигіної. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. 2019. No 1. С. 86-101.
8. Трубавіна І.М. Соціальна робота з військовослужбовцями та членами їх сімей та

- військово-соціальна робота в Україні: історичний аспект і закордонний досвід / І.М. Трубавіна, Л.Г. Цибулько, А.Ю. Мартинюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота: зб. наук. пр. / ДВНЗ "Ужгород. нац. ун-т". Ужгород: УжНУ, 2021. Вип. 1 (48). С. 414-418.
9. Фурман А.В., Підгурська М.В. Історія соціальної роботи: [навчальний посібник]. Тернопіль: ТНЕУ. 2014. 174 с.
  10. Global Definition of Social Work / IFSW, IASSW. 2014. URL: <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
  11. Goud N., Taylor I. Reflective Learning for Social Work: Research, Theory and Practice. Routledge, 2017, 176 p.
  12. Kamara J. K., Agho K, Renzaho A. Understanding disaster resilience in communities affected by recurrent drought in Lesotho and Swaziland – A qualitative study // PLoS ONE. 2019. Vol.14(3). URL: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0212994>
  13. Lovelock R., Lyons, K., Powel J. Reflecting on Social Work - Discipline and Profession. London: Routledge, 2017. 262 p.
  14. Semigina T. Is Zero Discrimination possible? Voices from Ukraine // Getting to zero: Global social work responds to HIV /Henrickson M., et al. (Eds.). Geneva: UNAIDS and IASSW, 2017. P. 255-280.
  15. Social Work Treatment: Interlocking Theoretical Approaches/ Turner F.J., ed. 6th ed. Oxford: Oxford University Press, 2017. 648 p.
  16. John H. Pierson. A New History of Social Work Values and Practice in the Struggle for Social Justice. 2021. 230 с. ISBN 9780367110055